

Z kroniki Instytutu Zachodniego

WALNE ZEBRANIE CZŁONKÓW INSTYTUTU ZACHODNIEGO

Dnia 25 II 1967 r. w Sali Czerwonej Pałacu Działyńskich w Poznaniu przy Starym Rynku odbyło się Walne Zebranie Członków Instytutu Zachodniego.

Porządek dzienny zebrania był następujący:

1. Zagajenie i wybór przewodniczącego Walnego Zebrania.
2. Odczytanie protokołu Walnego Zebrania z dnia 25 II 1966 r.
3. Sprawozdanie Kuratorium, Rady Naukowej oraz Dyrekcji z działalności za rok 1966.
4. Sprawozdanie finansowe za rok 1966.
5. Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej.
6. Plan naukowy i wydawniczy oraz preliminarz budżetowy na 1967 r.
7. Dyskusja nad sprawozdaniami i planami.
8. Powzięcie uchwały o udzielenie Dyrekcji IZ absolutorium z działalności w okresie sprawozdawczym i zatwierdzenie planu pracy i preliminarza.
9. Powołanie nowych członków IZ.

1) Zebranie otworzył o godz. 11⁰⁰ dyrektor IZ prof. dr W. Markiewicz, witając przybyłych na Walne Zebranie gości: przewodniczącego Prezydium RN miasta Poznania Jerzego Kusiaka, przedstawiciela Wydziału Oświaty i Nauki KW PZPR A. Weissa, przewodniczącego ZW TRZZ Józefa Kujawę i przedstawiciela Wojskowego Instytutu Historycznego płka Leona Herzoga oraz zaproponował powołanie na przewodniczącego Walnego Zebrania prezesa Kuratorium IZ prof. dra S. Smolińskiego. Propozycję tę przyjęto jednogłośnie. Na sekretarzy Walnego Zebrania powołano mgra J. Muszyńskiego i mgr M. Seidel.

Obejmując przewodnictwo zebrania prof. Smoliński podkreślił znaczne osiągnięcia IZ w ubiegłym roku.

Następnie przewodniczący wspomniał o zmarłych w 1966 r. członkach IZ: prof. dr. Julianie Hochfeldzie, prof. dr. Władysławie Kowalence, prof. dr. Tadeuszu Milewskim, dr. Kiryle Sosnowskim, prof. dr. Stanisławie Płoskim. Zebrani uczcili ich pamięć chwilą milczenia.

* Z kolei przewodniczący zebrania zaproponował rozszerzenie porządku obrad przez włączenie do punktu 8 podpunktu: wybór nowego składu Komisji Rewizyjnej.

2) Na wniosek przewodniczącego zebrani przyjęli protokół z Walnego Zebrania z dnia 25 II 1966 r. ogłoszony w całości w „Przeglądzie Zachodnim” nr 2/1966.

3) Ponieważ sprawozdania władz Instytutu Zachodniego (Kuratorium Rady Naukowej i Dyrekcji) z działalności naukowej, wydawniczej i organizacyjnej IZ w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 1966 r. ogłoszone zostały w formie osobnej broszury i przekazane członkom IZ przed Walnym Zebraniem, postanowiono nie odczytywać ogłoszonych tam sprawozdań.

Następnie zabrał głos dyrektor IZ prof. W. Markiewicz. Na wstępie zaznaczył, że jego wystąpienie ma charakter komentarza, uzupełniającego sprawozdania władz IZ ogłoszone wcześniej drukiem.

Omawiając działalność naukową IZ w 1966 r., prof. W. Markiewicz zwrócił uwagę, że Dyrekcja po raz pierwszy uwzględniła w sprawozdaniu również te prace, które zostały opublikowane poza Instytutem. Istniejąca nierównomierność wkładu poszczególnych pracowników do dorobku naukowego IZ najczęściej jest uzasadniona, jednak w niektórych wypadkach wykonanie prac mogłoby być przyspieszone. Wynikły stąd opóźnienia w zakresie ukończenia prac doktorskich i habilitacyjnych. W roku bieżącym opóźnienia te powinny być zlikwidowane.

W ubiegłym roku nastąpiło dalsze rozszerzenie i polepszenie działalności biblioteki. Otrzymała ona statut biblioteki naukowej, a kierowniczką jej mianowana została kustoszem. Zbiory specjalistyczne biblioteki zostały rozreklamowane w środowiskach naukowych poza Instytutem.

Nastąpił również znaczny rozwój działu dokumentacji i informacji naukowej. M. in. zwiększono o dalsze 30 placówek liczbę instytucji, z którymi prowadzi się wymianę książek i czasopism (obecnie 186). Wiąże się z tym konieczność powiększenia liczby pracowników tego działu.

Dział wydawniczy odniósł w ubiegłym roku szereg sukcesów. Prace wydawnicze przebiegały planowo, mimo różnego rodzaju trudności.

Celem usprawnienia prac związanych z wydawaniem przez IZ pism obcojęzycznych odbyła się narada, w której uczestniczył również przedstawiciel MSZ. Realizacja wysuniętych wówczas postulatów pozwoliła przewyciężyć szereg trudności.

Przechodząc do spraw kadrowych, prof. W. Markiewicz stwierdził, że tylko pozornie nie zmieniła się liczba etatów. Kilku pracowników przeszło na emeryturę, wobec czego zwolnione etaty przyznane zostały stażystom. Realizacja dezyderatów w sprawie nowych etatów jest rzeczą trudną, głównie z przyczyn finansowych.

O dalszym wroście roli IZ jako placówki naukowej świadczy uzyskanie przez Radę Naukową IZ prawa nadawania stopni naukowych z zakresu historii i socjologii.

Wymiana naukowa pracowników z zagranicą przebiegała w ubiegłym roku bardzo pomyślnie. Kilku pracowników IZ przebywało na stażach naukowych w państwach Europy zachodniej. Sprawa wyjazdów naukowych w tym roku nie jest jeszcze wyjaśniona.

Dla współpracy z bratnimi instytutami szczególne znaczenie ma Komisja Koordynacyjna Instytutów Ziemi Zachodnich, w której pracach aktywnie uczestniczy IZ.

Ubiegłoroczny apel Dyrekcji IZ o współpracę członków IZ z Dyrekcją nie pozostał bez echa. W tej współpracy szczególnie zasługi przypisać prof. S. Smolińskiemu, prof. dr G. Labudzie, prof. dr Z. Kaczmarczykowi, doc. dr K. Skubiszewskiemu, prof. dr W. Jakóbczykowi i prof. dr J. Deresiewiczowi, którym dyr. W. Markiewicz złożył podziękowanie, podkreślając również dużą życzliwość dla inicjatyw Dyrekcji ze strony I Wydziału PAN, głównie prof. dra T. Cieślaka i prof. dra S. Zawadzkiego.

Harmonijnie układała się też współpraca IZ z władzami miejskimi. Dowodem uznania było odznaczenie IZ Odznaką Tysiąclecia Państwa Polskiego. Prezydium RN przyznało IZ dotacje finansowe na niektóre wydawnictwa. W niedalekiej przyszłości nastąpi też poprawa warunków lokalowych IZ.

W ubiegłym roku działalność IZ była szczególnie często omawiana na łamach dzienników, w audycjach radiowych i telewizyjnych.

Kończąc swe wystąpienie dyrektor IZ podkreślił dużą odpowiedzialność i zaangażowanie kierowników Zakładów i pracowników oraz dobrą atmosferę i współpracę między wszystkimi pracownikami oraz wyraził podziękowanie tym wszystkim, którzy służyli pomocą Dyrekcji i Instytutowi.

4) Sprawozdanie finansowe za rok 1966 i preliminarz budżetowy na rok 1967 przedstawił dyrektor administracyjny IZ — mgr Henryk Naskrent.

5) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej za rok 1966, działającej w składzie: doc. dr S. Kubiak, dr B. Gruchman, mgr J. Prędkie, doc. dr T. Puchalski, doc. dr J. Zajda, odczytał doc. Kubiak. Komisja odbyła w roku sprawozdawczym 2 posiedzenia, na których przedyskutowano wnioski z przeprowadzonej kontroli dokumentacji kasowej za rok 1966. Ponadto na posiedzeniu w dn. 4 lutego 1967 r. informacji i odpowiedzi na interesujące Komisję pytania udzielił: dyrektor administracyjny IZ mgr H. Naskrent, kierownik Działu Wydawnictw dr A. Walczak i kierowniczka biblioteki mgr L. Paszkiewicz.

Komisja Rewizyjna po szczegółowym zbadaniu całokształtu działalności IZ, przedłożyła Walnemu Zebraniu wnioski o udzielenie Dyrekcji IZ absolutorium z działalności za rok 1966.

6) Plan naukowo-badawczy na rok 1967 przedstawił sekretarz naukowy IZ, dr J. Rachocki, podkreślając, że w opracowaniu planu aktywnie uczestniczyła również Rada Naukowa. Plan kontynuuje w zasadniczych ramach linię rozwojową IZ z lat ubiegłych. Został on ułożony na podstawie dezyderatów poszczególnych pracowników, które po opracowaniu przez Dyrekcję, przedstawiono Radzie Naukowej. Sekretarz naukowy stwierdził, że w roku 1967 położony zostanie silny nacisk na zgodność opracowywanych tematów z planem i na jego wykonanie. Plan naukowy IZ na rok 1967 koncentruje się wokół 5 grup problemowych:

1) Miejsce i rola NRF w procesach rozwojowych Europy zachodniej.

2) NRD i NRF wobec stosunków między Wschodem i Zachodem oraz stosunki polsko-niemieckie.

3) Stosunki wewnętrzne NRF.

4) Problemy okupacji hitlerowskiej w Polsce.

5) Ziemie Zachodnie i Północne PRL.

Rada Naukowa, w formie uzupełnienia do 4 grupy problemowej, wysunęła sugestie, aby badania problemów okupacji hitlerowskiej nie ograniczać tylko do obszaru Polski. Zachodzi jednak obawa, że realizacja tego postulatu może natrafić na trudności materiałowe itp.

Podając wskaźniki ilościowe produkcji naukowej usystematyzowane według poszczególnych grup problemowych, a następnie w rozbiu na poszczególne Zakłady, dr Rachocki stwierdził, że są one realne. W realizacji planu uczestniczy 20 pracowników naukowo-badawczych. Nie obejmuje on 6 nowo przyjętych stażystów, którzy w bieżącym roku mają się skoncentrować na poznawaniu problematyki badań prowadzonych przez IZ. W kształceniu stażystów zaangażowani są wszyscy pracownicy naukowcy. Prowadzą oni wykłady i konwersatoria ze swych specjalności. Dla stażystów zorganizowano także lektorat języka niemieckiego.

Poza pracami zaplanowanymi na rok bieżący, rozpoczęto również prace o charakterze długofalowym. Wśród nich na szczególną uwagę zasługuje podjęcie opracowywania trzech monografii zbiorowych: w Zakładzie Historycznym — *Spór polsko-niemiecki w świetle historiografii obydwóch narodów*, w Zakładzie Ekonomicznym — *Ewolucja pozycji ekonomicznej NRF w świecie na tle procesów uprzemysłowienia* i w Zakładzie Kultury Niemiec Współczesnych — *Współczesna literatura niemiecka jako czynnik samoprezentacji ideowej*.

Przedstawiony plan, stwierdził dr Rachocki, wskazuje na wyraźne wykształcenie się profilu badawczego IZ, a zarazem stanowi odbicie możliwości naukowych tej placówki na obecnym etapie jej rozwoju.

Plan wydawniczy IZ przedstawił wicedyrektor dr Z. Nowak. W 1966 r. wydano 5 pozycji książkowych i 6 numerów „Przeglądu Zachodniego”. W roku 1966 uniknięto występujących w ubiegłych latach zjawisk nierównomierności i nierytmiczności w wydawaniu publikacji IZ. Natomiast trudności związane z wydawaniem PWA spowodowane były w poważnym stopniu przyczynami obiektywnymi.

Charakteryzując bieżące plany wydawnicze, dr Nowak podkreślił, że można

zaobserwować nową sytuację: w zakresie wydawnictw zwartych nastąpiła znaczna koncentracja pozycji. Stan ten wymaga rozbudowy działu wydawniczego. Także w redakcji „Przeglądu Zachodniego” nie odczuwa się braku materiałów.

7) Z kolei przewodniczący zebrania otworzył dyskusję nad sprawozdaniami i planami.

Prof. dr M. Rudnicki postulował szersze uwzględnienie problematyki historycznej w pracach IZ.

Doc. dr R. Lutman wskazał na konieczność współpracy IZ z Główną Komisją Badania Zbrodni Hitlerowskich. Sugerował ponowne opracowanie problemu strat poniesionych przez naród polski w czasie okupacji. Dyskutant wyraził zdziwienie, że w sprawozdaniach ogłoszonych przez władze IZ pominięto społeczne kontakty IZ.

Doc. dr K. Ślaski wyraził się z uznaniem o osiągnięciach IZ w ubiegłym roku. Nawiązując do wypowiedzi prof. Rudnickiego, również postulował kontynuowanie badań historycznych, wskazując na konieczność ujmowania problematyki badawczej co najmniej od XVI—XVII w.

Mgr W. Głowacki nawiązując do ewolucji profilu badawczego IZ stwierdza, że wiele postulatów wysuniętych w ciągu szeregu lat nie mogło być spełnionych z braku odpowiednich możliwości. Zjawisko to występuje i dziś. Np. realizowane obecnie wyjazdy zagraniczne mogą nasunąć refleksję, że akcja ta winna rozpocząć się znacznie wcześniej. Dyskutant kieruje do Dyrekcji i pracowników IZ apel, aby podjęli wysiłki nad usunięciem opóźnień, jakie jeszcze występują w różnych przejawach działalności IZ.

Mgr J. Kujawa, jako przedstawiciel TRZZ, wskazuje na ścisłe związki i współpracę tej organizacji z IZ. Dyskutant przypomina o akcjach podejmowanych wspólnie przez TRZZ i IZ.

Doc. dr L. Kosiński uzasadnia konieczność zainteresowania się IZ problematyką integracji wschodniej (CSRS—NRD—Polska). Dyskutant wskazuje na nadmiar publikacji dotyczących Ziemi Zachodnich i Północnych. Stąd dzieła syntetyczne o tych regionach nie powinny powtarzać znanych poglądów, a zawierać głównie te, które są dotychczas pomijane. W dotarciu do czytelnika zagranicznego szczególnie należy położyć na periodyk obcojęzyczny, który by zajął za granicą miejsce „Przeglądu Zachodniego”. Stąd rola wkładek obcojęzycznych do PZ nie wydaje się ważna.

Dyr. dr M. Pelczar podkreśla wagę badań historycznych, w tym i badań lingwistycznych.

Doc. dr M. Wojciechowski zgłasza propozycję podjęcia badań nad problemem wzajemnych stosunków NRD i NRF oraz ewolucję stosunku NRF do NRD. Są to zagadnienia b. ważne, donioślejsze od problemu ziomkostwa.

Do wypowiedzi dyskutantów ustosunkował się dyrektor IZ, prof. dr W. Markiewicz. Podziękował on Komisji Rewizyjnej za zbadanie całokształtu działalności IZ. Zgadza się z doc. Lutmanem, że plan badawczy na rok 1967 winien zostać udostępniony członkom IZ przed Walnym Zebraniem. Wiąże się z tym jednak szereg trudności technicznych, m. in. aprobata planu przez Radę Naukową nastąpiła dopiero kilka dni przed Walnym Zebraniem. Byłyby więc trudności z wydrukowaniem i dostarczeniem na czas tekstu planu wszystkim członkom.

Plan perspektywiczny badań naukowych IZ rozłożony jest na szereg lat. Optymalnie korzystnym stanem kadrowym IZ byłaby liczba ok. 100 pracowników, z tego połowa naukowo-badawczych. Założenie to możliwe jest do osiągnięcia. Szczególnie cenną zdobyczą IZ, jaką wypracował on sobie przez cały okres działalności, są badania kompleksowe i podejmowanie prac zbiorowych. Jeśli chodzi o tradycyjną problematykę badań IZ, jaką jest problematyka Ziemi Zachodnich, to obecnie w jej ramach podejmowane są opracowania syntetyczne i tematy cha-

rakterystyczne dla specyfiki Ziemi Zachodnich oraz badania historyczno-porównawcze. Seria *Documenta Occupationis* powinna być kontynuowana.

Działalność społeczna IZ nie tylko nie osłabła, lecz uległa dalszej aktywizacji. Jako przykłady tego stanu wymienić można m. in. konsultacje naukowe dla Kozalińskiego i Lubuskiego Towarzystwa Naukowego, stałą współpracę z telewizją w ramach cyklu audycji „Nad Odrą i Bałtykiem”, utworzenie przy IZ Studium o Niemczech Współczesnych.

8) Przewodniczący zebrania poddał pod głosowanie następujące wnioski:

1. Wniosek Komisji Rewizyjnej o przyjęcie sprawozdania Komisji oraz o udzielenie Dyrekcji IZ absolutorium za działalność za okres od 1 I 1966 r. do 31 XII 1966 r.

2. Przyjęcie sprawozdania Dyrekcji IZ z działalności naukowo-badawczej i wydawniczej w okresie sprawozdawczym.

3. Wniosek o zatwierdzenie planów naukowo-wydawniczych na rok 1967.

4. Wniosek o zatwierdzenie sprawozdania finansowego za rok 1966.

5. Przyjęcie preliminarza budżetowego na rok 1967.

Wszystkie powyższe wnioski zostały przez zebranych jednomyślnie uchwalone.

8a) Na wniosek przewodniczącego zebrania, punkt ten wprowadzony jednomyślnie do porządku dziennego obrad, przewidywał powołanie nowej Komisji Rewizyjnej. Przewodniczący zebrania wysunął wniosek pozostawienia Komisji Rewizyjnej w dotychczasowym składzie.

Walne Zebranie wniosek ten jednogłośnie zatwierdziło.

9) Dyrektor IZ, prof. W. Markiewicz, na wniosek Kuratorium i Dyrekcji przedstawił następujące kandydatury na nowych członków IZ: 1. dr Lech Janicki (Poznań), 2. dr Włodzimierz Kowalski (Warszawa), 3. dr Stanisław Nawrocki (Poznań), 4. doc. dr Jerzy Wiatr (Warszawa), 5. min. Janusz Wiczorek (Warszawa).

Listę tę zebrani jednogłośnie zatwierdzili.

Udział dyrektora IZ w polsko-czechosłowackiej konferencji naukowej.

W dniu 2 marca 1967 r. odbyła się w Pradze z okazji XX-rocznicy podpisania polsko-czechosłowackiego Układu o Przyjaźni i Współpracy konferencja naukowa zorganizowana wspólnie przez Instytut Spraw Międzynarodowych i Ekonomii, Instytut Europejskich Krajów Socjalistycznych CzSAN, Instytut Historyczny CzSAN oraz Instytut Śląski CzSAN.

Referat wprowadzający do dyskusji pt. *Główne tendencje w stosunkach czechosłowacko-polskich w czasach najnowszych (po 1918 r.)* wygłosili: Jaroslav Valenta i Květa Kōralková. Przedstawione na konferencji komunikaty i wypowiedzi świadczyły o poważnym zaawansowaniu w czechosłowackich placówkach naukowych badań nad historią stosunków między obydwoma krajami i ukazywały potrzebę zacieśnienia współpracy między nauką polską i czechosłowacką w kontynuowaniu prac nad tym zagadnieniem.

waczą w kontynuowaniu prac nad tym zagadnieniem.

Polskę reprezentowali na konferencji m. in. zabierając głos w dyskusji: z ramienia Instytutu Historii PAN — doc. dr J. Żarnowski, Instytutu Zachodniego — prof. dr W. Markiewicz — dyrektor IZ, Polskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych — dr W. Kowalski i red. R. Markiewicz, Śląskiego Instytutu Naukowego w Katowicach — prof. dr K. Popiołek — dyrektor ŚIIN, Uniwersytetu Jagiellońskiego — prof. dr H. Batowski. W dniach 17—18 marca 1967 r. odbył się w Olsztynie krajowy Zjazd Regionalnych Towarzystw Kulturalnych. Referat zagajający dyskusję pt. *Miejsce i rola młodej inteligencji w regionalnym ruchu kulturalnym* wygłosił dyrektor Instytutu Zachodniego — prof. dr Władysław Markiewicz.

Udział w Zebraniu Walnym ŚIIN. W dniu 3 kwietnia 1967 r. odbyło się w

S Śląskim Instytucie Naukowym doroczne Walne Zebranie połączone z uroczystością dziesięcioletniej działalności Instytutu. Zebraniu przewodniczył prezes Kuratorium Śląskiego Instytutu Naukowego — Jerzy Ziętek. Zarys dziesięcioletniej działalności Instytutu i sprawozdanie za rok ubiegły przedstawił zebrany dyrektor Instytut — prof. dr Kazimierz Popiołek. Z okazji dziesięcioletniego jubileuszu wielu pracowników i współpracowników Instytutu zostało udekorowanych odznaczeniami państwowymi. Z ramienia Instytutu Zachodniego w uroczystościach uczestniczył wicedyrektor IZ — dr Zdzisław Nowak.

Wizyty gości zagranicznych w IZ.

W dniach od 8 do 22 kwietnia br. przebywał w Polsce na zaproszenie Dyrekcji Instytutu Zachodniego i Redakcji „Polish Western Affairs” prof. dr

Joachim Matthes z Instytutu Badań Społecznych przy Uniwersytecie Münster w Dortmundzie. Prof. Matthes zwiedził Kraków, Oświęcim, Warszawę, Trójmiasto, Toruń i Poznań, nawiązał kontakty z ośrodkami badań socjologicznych w naszym kraju, szczególnie zapoznał się z pracą Instytutu Zachodniego.

W Warszawie i Poznaniu prof. Matthes wygłosił odczyt pt. *Über die Konvergenz industrialisierter Gesellschaften*.

*

Dnia 2 marca 1967 r. na zebraniu pracowników IZ, dr R. Mayntz z uniwersytetu zachodniobierlińskiego wygłosiła odczyt pt. *Reforma szkolnictwa w NRF*. Prelekcja ta wywołała ożywioną i wnikliwą dyskusję.

